

Sygn. akt VU 1211/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku E. P. i M. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie istnienia oraz nieistnienia ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania E. P. i M. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 18 września 2015 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 1211/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 września 2015 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, że E. P. nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu od 8 kwietnia 2011r. do 8 lutego 2012r. oraz od 1 lutego 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od 1 lutego 2015r. jako pracownik u płatnika składek M. P. (1), a podlegała obowiązkowo w/w ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca z M. P. (1) prowadzącym pozarolniczą działalność w okresach: od 8 kwietnia 2011r. do 8 lutego 2012r. oraz od 1 lutego 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od dnia 1 lutego 2015r..

W dniu 21 października 2015 roku pełnomocnik M. P. (1) i E. P. wniósł odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że ubezpieczona E. P. w okresie od 8 kwietnia 2011r. do 8 lutego 2012r. oraz od 1 lutego 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od dnia 1 lutego 2015r. do chwili obecnej podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek M. P. (1) oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił, co następuje:

Od dnia 1 października 2009 roku M. P. (1) prowadzi działalność pod nazwą PPUH (...) z siedzibą w T. w miejscu swojego zamieszkania. Przedmiotem działalności są międzynarodowe usługi transportowe. Zatrudnia obecnie 5 kierowców. Usługi świadczy także osobiście. Sprawami podatkowymi firmy zajmuje się biuro podatkowo-rachunkowe.

E. P. od 31 lipca 2010r. jest żoną M. P. (1).

(dowód: zeznania M. P. (1) – protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 13: 25 do minuty 20: 46 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 4:29 do minuty 21: 25, zeznania E. P. - protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 20:47 do minuty 25:11 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 21:26 do minuty 32:11)

Umową z dnia 1 lutego 2011r. M. P. (1) i E. P. wyłączyli z dniem zawarcia umowy obowiązująca ich wspólność ustawową.

(dowód: akt notarialny rep. A nr (...) – k.416 akt ZUS)

M. P. (1) po raz pierwszy zatrudnił w swojej firmie (...) na podstawie umowy o pracę w dniu 1 kwietnia 2010r. Wówczas strony nie pozostawały jeszcze w związku małżeńskim. Wnioskodawczyni stała się niezdolna do pracy w związku z ciążą od dnia 1 czerwca 2010r. Wnioskodawczyni urodziła dziecko B. P. 9 listopada 2010r.. Od dnia 4 lipca 2010r. aż do dnia 7 kwietnia 2011r. E. P. pobierała zasiłki z ubezpieczenia w związku z ciążą, a następnie urodzeniem dziecka. Po wykorzystaniu zasiłku do pracy w firmie męża wróciła z dniem 8 kwietnia 2011r. i pozostawała w zatrudnieniu do dnia 8 lutego 2012r. W w/w okresie wnioskodawczyni była zatrudniona w charakterze księgowej: do 30 września 2011r. w pełnym wymiarze czasu pracy, a od dnia 1 października 2011r. do 8 lutego 2012r. na 1/2 etatu.

(dowód: świadectwo pracy z dnia 8 lutego 2012r. – k. 41 -43 akt, kwestionariusz osobowy – k. 48 akt)

Kolejny raz M. P. (1) zatrudnił swoją żonę E. P. na podstawie umowy o pracę w swojej firmie w charakterze księgowej na 1/2 etatu w okresie od 1 lutego 2014r. do 31 grudnia 2014r.

(dowód: świadectwo pracy z dnia 31 grudnia 2014r. – 38-40 akt)

Przerwa w zatrudnieniu E. P. była spowodowana złą kondycją finansową firmy płatnika w latach 2012-2013r. M. P. (1) miał wówczas mało zleceń i dlatego sam zajmował się prowadzeniem działalności, w tym biura.

(dowód: zeznania M. P. (1) – protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 13: 25 do minuty 20: 46 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 4:29 do minuty 21: 2)

Ponowny stosunek pracy M. P. (1) nawiązał z E. P. z dniem 1 lutego 2015r. Umowa została zawarta na czas określony do dnia 31 stycznia 2017r. E. P. została zatrudniona na cały etat w charakterze specjalisty ds. ekonomicznych z minimalnym wynagrodzeniem. Od dnia 12 marca 2015r. E. P. pobiera zasiłek z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą, a od dnia 17 września 2015r. do chwili obecnej w związku z urodzeniem dziecka M. P. (2).

Z dniem 1 października 2015r. E. P. rozpoczęła studia zaoczne na filii (...) w T. na kierunku zarządzanie i marketing.

(dowód: umowa o pracę z dnia 31 stycznia 2015r. – 45 akt, zeznania M. P. (1) – protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 13: 25 do minuty 20: 46 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 4:29 do minuty 21: 25, zeznania E. P. - protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 20:47 do minuty 25:11 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 21:26 do minuty 32:11,)

W dniu 2 lutego 2015r. E. P. przeszła instruktaż ogólny w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

(dowód: karta szkolenia wstępnego – k. 50 – 51 akt)

E. P. w dniu 2 lutego 2015r. przedstawiła zaświadczenie o zdolności do pracy na stanowisku specjalisty ds. ekonomicznych.

(dowód: zaświadczenie lekarskie – k. 28 akt)

We wszystkich okresach zatrudnienia obowiązki wnioskodawczyni, pomimo zajmowania różnych stanowisk pracy, były takie same. Wnioskodawczyni zajmowała się wszystkimi sprawami biurowymi. Biuro firmy znajdowało się w

miejscu zamieszkania stron. Na początku M. P. (1) powiedział żonie w jaki sposób ma prowadzić sprawy biurowe firmy. Do obowiązków wnioskodawczyni należało:

- wystawianie faktur;
- odbieranie i kompletowanie faktur kosztowych;
- rozliczanie wyjazdów służbowych kierowców;
- rozliczanie opłat za przejazdy autostradami;
- odbiór zleceń transportowych drogą mailową;
- przekazywanie kierowcom zleceń transportowych;
- rozliczanie czasu pracy kierowców;
- rozliczanie wykonanych zleceń;
- odbieranie dokumentów transportowych od kierowców;
- wysyłanie faktur i korespondencji pocztą;
- dostarczanie dokumentów finansowych firmy do księgowej;

E. P. pracowała cały czas 8 godzin dziennie. Miała dużo obowiązków. M. P. (1) nie poradził by sobie z tymi obowiązkami bez pomocy E. P.. M. P. (1) pracował bowiem także osobiście jako kierowca samochodu ciężarowego i wyjeżdżał w trasy międzynarodowe. Wyjazdy służbowe zajmowały mu średnio 2 tygodnie w miesiącu.

M. P. (1) podejmuje decyzje związane ze sprawami finansowymi firmy, płatnościami firmy oraz dotyczące zatrudniania i zwalniania pracowników. To on zdecydował o rozszerzeniu floty samochodowej w 2015r. Decyduje o naprawach samochodów, o wysokości wynagrodzeń pracowników i zajmuje się wypłatą wynagrodzeń. Tylko on jest uprawniony do podpisywania umów w imieniu firmy.

Przychód firmy płatnika w 2014r. wyniósł 867.126,34zł., a w 2015r. - 1.800.000zł.

Małżonkowie P. od zawarcia związku małżeńskiego wspólnie zamieszkują i prowadzą wspólne gospodarstwo domowe.

(dowód: zeznania M. P. (1) – protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 13: 25 do minuty 20: 46 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 4:29 do minuty 21: 25, zeznania E. P. - protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 20:47 do minuty 25:11 w zw. z protokołem rozprawy z dnia 7 kwietnia 2016r. od minuty 21:26 do minuty 32:11, zeznania świadka T. R. protokół rozprawy z dnia 9 czerwca 2016r. od minuty 3:18 do minuty 12:07, PIT za 2014r. – k. 126 akt ZUS)

W okresach od 1 kwietnia 2010r. do 8 lutego 2012r. oraz od 1 lutego 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od dnia 1 lutego 2015r. płatnik składek M. P. (3) zgłosił E. P. do ubezpieczeń społecznych jako swojego pracownika.

(okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie spór sprowadzał się do ustalenia ważnego tytułu do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym dla ubezpieczonej E. P.. Stało się tak dlatego, że E. P. została zatrudniona przez

swojego męża M. P. (1) w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Z punktu widzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym relacje zawodowe małżonków mogą być różnorodnie kwalifikowane. Wykonywanie pracy na rzecz współmałżonka może odbywać się zarówno w ramach pracowniczego stosunku pracy jak i w ramach współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Każdy z tych stosunków (umowa o pracę oraz współpraca przy prowadzeniu działalności gospodarczej) stanowi bowiem odrębny tytuł do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) w świetle art. 6 ust. 1 pkt 1 i 5, art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt. 1 i 5 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 z późn. zm.).

Jeżeli jednak pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 art. 8 ustawy systemowej, dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca (art. 8 ust 2 ustawy systemowej). Oznacza to, że w takiej sytuacji, tytuł do ubezpieczenia społecznego wynikający ze współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej wyprzedza tytuły wynikający ze stosunku pracy. Jeżeli zatem małżonkowie zawarli umowę o pracę, a zatrudniony małżonek spełnia kryteria wskazane w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, wówczas jest on traktowany „dla celów ubezpieczenia społecznego” nie jak pracownik , ale jako osoba współpracująca . Tylko wówczas, gdy osoby pozostające w związku małżeńskim zawrą stosunek pracy, przy czym małżonek zatrudniony nie spełnia kryteriów wskazanych w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej (tj. nie pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym i nie współpracuje przy prowadzeniu działalności pozarolniczej) będzie traktowany dla celów ubezpieczeń społecznych jak pracownik.

Stosownie do treści art. 22§1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Na treść stosunku pracy składają się zatem wzajemne prawa i obowiązki stron stosunku pracy (pracownika i pracodawcy). Zasadniczym elementem konstrukcyjnym stosunku pracy jest zobowiązanie pracownika do osobistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy za wynagrodzeniem. Kolejną cechą tego stosunku to zawłaszczanie wyniku pracy przez pracodawcę i wykonywanie pracy w warunkach podporządkowania czyli pod kierownictwem pracodawcy. Pracownik nie odpowiada jednak za wynik pracy, ale za samo staranne świadczenie pracy.

Zgodnie natomiast z art. 8 ust. 11 tej ustawy za **osobę współpracującą** z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność uważa się **małżonka**, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli **pozostają z nim we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują** przy prowadzeniu tej działalności.

Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że **za współpracę** przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych uznać należy taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym przedsięwzięciu niezależnie od tego, czy owa pomoc ma charakter odpłatny czy nieodpłatny (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241, w wyroku z dnia 24 lipca 2009r., I UK 51/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 84).

W wyroku z dnia 6 stycznia 2009r. w sprawie II UK 134/08 Sąd Najwyższy stwierdził, że cechami konstytutywnymi pojęcia "współpraca przy działalności gospodarczej", o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) są występujące łącznie: a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego, b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, c) stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót.

W przedmiotowej sprawie poza sporem było, wobec przyznania tej okoliczności przez skarżących, fakt pozostawania przez nich we wspólnym gospodarstwie domowym. Pomimo posiadania rozdzielności majątkowej strony wspólnie

zamieszkują, wspólnie prowadzą dom i wychowują dzieci. Strony zaprzeczyły natomiast, by skarżąca współpracowała przy działalności gospodarczej prowadzonej przez M. P. (1).

Z przeprowadzonego jednak postępowania dowodowego, w szczególności z zeznań stron oraz świadka wynika zgoda coś odmiennego. E. P. pomagała mężowi przy prowadzeniu przez niego działalności w sposób stały (od poniedziałku do piątku), a pomoc ta (prowadzenie biura firmy) miała istotne znaczenie dla tej działalności. Zachodziła także rzeczywista potrzeba udzielenia przez małżonkę pomocy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, gdyż M. P. (1) nie był w stanie zająć się sprawami biurowymi firmy, z uwagi na wykonywanie pracy w charakterze kierowcy i nieobecność w związku z tym w kraju średnio przez 2 tygodnie w miesiącu. W czasie nieobecności M. P. (1) w kraju cały ciężar prowadzenia firmy spoczywał w istocie na E. P.. Wnioskodawczyni przyznała, że miała bardzo szeroki zakres obowiązków, które każdego dnia zajmowały jej 8 godzin dziennie. Potwierdzają to także zeznania płatnika. Do obowiązków wnioskodawczyni w świetle zeznań stron należało: wystawianie faktur, odbieranie i kompletowanie faktur kosztowych, rozliczanie wyjazdów służbowych kierowców, rozliczanie opłat za przejazdy autostradami, odbiór zleceń transportowych drogą mailową, przekazywanie kierowcom zleceń transportowych, rozliczanie czasu pracy kierowców, rozliczanie wykonanych zleceń, odbieranie dokumentów transportowych od kierowców, wysyłanie faktur i korespondencji pocztą, dostarczanie dokumentów finansowych firmy do księgowej. Bez wykonywania przez wnioskodawczynię w/w czynności nie byłoby możliwe funkcjonowanie firmy płatnika. Czynności wykonywane przez żonę płatnika miały zatem istotny ciężar gatunkowy dla prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i były bezpośrednio z tą działalnością związane. Czynności te były stałe, stabilne i zorganizowane. Wymagały od wnioskodawczyni poświęcenia codziennie znacznego czasu (8 godzin dziennie). Bez tych czynności płatnik nie byłby w stanie prowadzić i rozwijać firmy na takim poziomie jak obecnie. Tylko dzięki zaangażowanej w pracę na rzecz firmy żonie płatnik mógł rozszerzyć flotę w 2015r. Mógł także dzięki posiadaniu w firmie zaufanej i oddanej osoby pracować na równi z zatrudnionymi przez siebie pracownikami jako kierowca. Z pewnością zmniejszyło to koszty firmy i pozytywnie wpłynęło na zwiększenie dochodów. Jedyne czego nie robiła żona płatnika w jego firmie, a co eksponuje w zeznaniach płatnik, to nie podejmowała decyzji finansowych i personalnych. A zatem nie zatrudniała i nie zwalniała pracowników oraz nie była upoważniona do podpisywania w imieniu firmy umów. Wszelkie decyzje finansowe oraz kadrowe w firmie podejmował płatnik.

Wbrew twierdzeniom skarżących brak uprawnień E. P. do podejmowania decyzji finansowych i kadrowych w firmie i w związku z tym formalne podejmowanie tych decyzji wyłącznie przez płatnika, nie oznacza braku współpracy E. P. przy prowadzeniu działalności gospodarczej w rozumieniu art. 8 ust 11 ustawy systemowej. Podpisywanie umów w imieniu firmy nie jest niezbędnym elementem pojęcia współpracy w rozumieniu art. 8 ust 11 ustawy systemowej. Wnioskodawczyni nie musiała formalnie podejmować decyzji finansowych by uznać ją za osobę współpracującą. Wystarczy, że jej działania organizacyjne podejmowane na rzecz firmy (prowadzenie biura) przyczyniały się do zwiększenia zysków firmy. A tego skarżącej nie sposób odmówić. Należy przypomnieć, że gdy skarżąca nie pomagała płatnikowi przy prowadzeniu działalności gospodarczej w latach 2012-2013, firma funkcjonowała źle, co przyznał sam płatnik. A w 2015r. przychód firmy wyniósł 1.800.000zł. Na marginesie należy dodać, że formalne podejmowanie wyłącznie przez płatnika decyzji finansowych firmy, nie oznacza, że tych decyzji nie konsultował z żoną.

E. P. spełnia zatem kryteria osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej, gdyż na rzecz działalności męża wykonywała takiego rodzaju, rozmiaru i częstotliwości opisane wyżej prace, iż miały one istotny wymiar ekonomiczny i organizacyjny dla prowadzonej przez niego firmy.

Skoro zatem E. P. prowadziła z M. P. (1) wspólne gospodarstwo domowe i współpracowała z nim przy prowadzeniu działalności gospodarczej, to pomimo zawarcia z mężem stosunku pracy w spornych okresach, dla celów ubezpieczenia społecznego ważnym tytułem do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym dla niej nie jest stosunek pracy, a współpraca przy prowadzeniu działalności gospodarczej, co wynika z treści art. 8 ust 2 ustawy systemowej..

Dodatkowo należy podnieść, że konsekwencją częstych nieobecności M. P. (1) w domu (dwutygodniowe wyjazdy służbowe) było to, że E. P. przy prowadzeniu biura nie była w żaden sposób kontrolowana czy podporządkowana „pracodawcy”, a wręcz mogła swobodnie dysponować swoim czasem i rozdzielać go według własnych potrzeb i potrzeb

rodziny. Tym bardziej, iż w okresach nieobecności męża, to na niej spoczywały wszystkie obowiązki związane z domem i dziećmi. Wprawdzie strony zeznały, że biuro było czynne codziennie od 8 do 16, ale nie przedstawiły na tą okoliczność żadnego dowodu. Świadek T. R. bywał w biurze tylko raz w miesiącu celem zdania dokumentów i rozliczenia się, a zatem nie miał wiedzy o godzinach pracy skarżącej. Biorąc pod uwagę, że biuro było w mieszkaniu stron, trudno przyjąć, że skarżąca zajmowała się pracą na rzecz firmy w wyznaczonych godzinach od 8 do 16. Skarżący nie złożył list obecności, które by to potwierdzały. Skarżący złożył listy obecności E. P. w pracy jedynie za okres od 2 lutego 2015r. do 11 marca 2015r. (k. 130 akt ZUS). Jednakże na tych listach brak zaznaczonych godzin pracy E. P.. Zgromadzony materiał nie dostarcza zatem dowodów na to, że wnioskodawczyni wykonywała pracę w podporządkowaniu organizacyjnym w wyznaczonych jej zgodnie z umową godzinach pracy. Prowadzi to do wniosku, że M. P. (1) z uwagi na zaufanie do żony zrezygnował ze swoich uprawnień kierowniczych. Wynikało to z faktu, że strony pozostawały w związku małżeńskim, w którym doszło do podziału ról. Płatnik prowadził działalność gospodarczą, dostarczając środków utrzymania, a wnioskodawczyni zajmowała się domem i dziećmi, wspierając męża w prowadzonej działalności. Podporządkowanie w procesie pracy jest jednym z podstawowych elementów stosunku pracy, a jego brak świadczy o pozorności umowy o pracę, co oznacza nieważność takiej umowy. Jest to dodatkowy argument przemawiający za tym, że dla E. P. ważnym tytułem podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym była współpraca przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie z uwagi na brak podstaw do jego uwzględnienia.